

มติชนรายวัน

พ.ศ. 17 มิ.ย. 53

“ติดสินบน” เพื่อให้เรียนดีขึ้น

วราภรณ์ สามโกเศศ

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

(รวม 3 หน้า)

“ถ้าหนูสอบแต่ละวิชาผ่าน หนูจะได้วิชาละ 500 บาท” “ครูจะให้หนูเล่มละ 200 บาท ถ้าหนูอ่านหนังสือจบและตอบคำถามได้” “เอาไปเลย 300 บาทสำหรับวิชาที่ได้ A แต่เอาไปแค่ 100 บาทถ้าได้เกรด C” คำพูด “ติดสินบน” เหล่านี้เพื่อช่วยให้เด็กเรียนดีขึ้นไม่ใช่เรื่องเพื่อเจ้อ มีการทดลองกระทำกันแล้วจริง ๆ ในอิสราเอลและสหรัฐอเมริกา ผมเห็นว่าเป็นเรื่องแปลก จึงขอนำมาเล่าสู่กันฟัง

ความพยายามยกระดับความสำเร็จของระบบการศึกษามีอยู่ทั่วไปในทุกประเทศ บ้างก็เชื่อว่าต้องยกคุณภาพของครูเป็นเรื่องปฐม บ้างก็บอกว่าต้องลดขนาดชั้นเรียนให้เล็กลง บ้างก็บอกว่าต้องมีโปรแกรมพิเศษหลังเลิกเรียน บ้างก็เน้นเงินเดือนครูเป็นพิเศษ บ้างก็ให้จ่ายเงินเดือนครูโดยโยงกับเกรดของนักเรียน ฯลฯ

ไอเดียใหม่อันหนึ่งที่เพิ่งมีการทดลองใช้กันก็คือให้เงินสดโดยตรงแก่นักเรียนโดยโยงโยกับผลการเรียน แนวคิดนี้อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่ที่ว่า “มนุษย์ตอบสนองต่อแรงจูงใจเสมอ” ไอเดียนี้จึงเป็นการนำความรู้ทางเศรษฐศาสตร์มาใช้กับการศึกษา

ผู้สนับสนุนไอเดียนี้บอกว่าเหตุผลที่นักเรียนไม่ทุ่มเทเวลาและแรงงานให้กับการเรียนรู้ อย่างเพียงพอก็เพราะว่าผลประโยชน์ตอบแทนแก่ตัวเขา (งานดีและเงินดี) ดูเลือนเลือนไม่ชัดเจนและห่างไกลจากตัวเขา แต่ถ้าเป็นการให้เงินสดโดยตรงแล้วจะทำให้เห็นได้ชัดเจนกว่าและจะเกิดผลทันที หากเอารางวัลผูกกับผลการสอบหรืออัตราการเรียนจบแล้วเชื่อได้ว่าคะแนนสอบจะสูงขึ้นและอัตราการเลิกเรียนกลางคันจะลดลง

มีงานวิจัยทางเศรษฐศาสตร์ในเรื่องนี้อยู่สองชิ้น ชิ้นแรกเป็นของ Victor Lavy แห่ง Hebrew University และ Joshua Angrist แห่ง MIT (2010) และชิ้นที่สองเป็นของ Roland G. Fryer Junior แห่ง National Bureau of Economic Research (2010)

งานชิ้นแรกมาจากการทดลองกับนักเรียนมัธยมปลายใน 40 โรงเรียนของอิสราเอล ซึ่งมีนักเรียนจำนวนไม่มากที่ฝ่าฟันเรียนจบชั้นมัธยมปลายจนได้ใบประกาศนียบัตร (เรียกว่า

The Bagrut) ในโรงเรียนจำนวนครึ่งหนึ่ง นักเรียนได้รับข้อเสนอว่าถ้าเรียนจนสอบผ่านได้ ประกาศนียบัตรจะได้รับเงินสด \$1,450 (46,400 บาท) หลังจากเวลาผ่านไปทั้งสองพบว่าอัตราการเรียนจบของโรงเรียนที่มีรางวัลสูงกว่าโรงเรียนที่ไม่มีรางวัลให้ประมาณร้อยละ 33 แต่มีข้อแม้ว่าเป็นจริงเฉพาะกับนักเรียนหญิงและสำหรับผู้ที่ต้องออกแรงไม่มากนักก็เรียนจบเท่านั้น

ในงานชิ้นที่สอง Roland Fryer แห่งมหาวิทยาลัย Harvard ทดลองอย่างกว้างขวางกับโรงเรียนในสหรัฐอเมริกากับนักเรียนจำนวน 38,000 คน ซึ่งอยู่ในโรงเรียนของรัฐในเมืองนิวยอร์ก ชิคาโก ดัลลัส และวอชิงตัน ดี.ซี

ในจำนวนนี้กว่าร้อยละ 80 มาจากครอบครัวที่ยากจน และเกือบร้อยละ 90 เป็นคนผิวดำหรือเชื้อสายลาตินอเมริกัน (Hispanic) โรงเรียนเหล่านี้คือโรงเรียนไอซียูที่ทางการต้องการแก้ไขอย่างรีบด่วน นักเรียนของโรงเรียนในเขตชั้นในของเมืองเหล่านี้สอบได้คะแนนการอ่านจากการทดสอบระดับชาติ (แบบที่บ้านเราเรียกว่า O-Net นั้นแหละ) ต่ำมาก

เด็กซึ่งมีอายุ 13-14 ปี เหล่านี้มีอยู่ร้อยละ 20 ที่สามารถสอบการอ่านได้สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศ ซึ่งก็ไม่ได้สูงอะไรมากนักเพราะคะแนนเฉลี่ยของประเทศคือร้อยละ 29 เท่านั้น

ในแต่ละเมือง หนึ่งโรงเรียนที่ร่วมในการทดลองถูกสุ่มเลือกเพื่อให้รางวัลนักเรียน และนำผลการเรียนมาเปรียบเทียบกับโรงเรียนที่ไม่มีรางวัลให้ในเมืองเดียวกัน นักเรียนในนิวยอร์กและชิคาโกได้รับรางวัลที่โยงกับคะแนนจากการสอบ ส่วนนักเรียนในดัลลัสและวอชิงตัน ดี.ซี. ได้รับรางวัลที่เกี่ยวกับงานเฉพาะอย่างเช่นอ่านหนังสือ

ผลจากการทดลองก็คือการให้รางวัลเป็นเงินเพื่อให้สอบได้คะแนนสูงไม่เป็นผลเหมือนกันหมดในทุกกรณี (ทดลองกับเด็กประถม 4 ถึง ม.1) ไม่ว่าจะเป็นการให้รางวัล 25 ถึง 50 เหรียญสำหรับผลสอบในวิชาคณิตศาสตร์และการอ่าน หรือให้รางวัลตามเกรดที่สอบได้ (50 เหรียญสำหรับเกรด A และไม่ให้เลยสำหรับเกรด D) ซึ่งในการทดลองหากเด็กต้องการได้รางวัลทั้งหมดจริง ๆ ก็แล้วอาจได้ถึงคนละ 2,000 เหรียญ (64,000 บาท) ต่อปีทีเดียว

Fryer พบอย่างชัดเจนว่าการให้เงินไม่ทำให้มีผลการเรียนดีขึ้นเลย ไม่ว่าจะเป็นเพศใดหรือว่าก่อนหน้าการทดลองจะเรียนดีหรือไม่ดีอยู่แล้วเพียงใดก็ตาม เหตุผลที่เงินไม่ช่วยให้เรียนดีขึ้นก็อาจเป็นเพราะว่าสิ่งของที่จะได้จากการได้เงินไปซื้ออาจบ่อนเซาะความรักในการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม Fryer พบว่าเงินมิได้มีผลกระทบต่อความสนุกในการเรียนรู้

สิ่งที่นักเศรษฐศาสตร์เหล่านี้พยายามค้นหาก็คืออะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้คะแนนสอบสูงขึ้นอย่างชัดเจน (คนเหล่านี้สมมุติว่าคะแนนสอบคือสิ่งสำคัญที่สุดที่ชี้วัดผลสำเร็จของการศึกษา)

เรารู้ว่าความรู้ความสามารถของคุณ เครื่องไม้เครื่องมือของโรงเรียน และแรงงานที่ใส่ลงไปของคุณและนักเรียนนั้นมีผลอย่างแน่นอนต่อคะแนนของการสอบ แต่คำตอบที่ยังมีมิติอยู่ก็คือ ปุ่มใดที่หากกดแล้วจะทำให้คะแนนสูงขึ้น ถ้าไม่รู้ก็ไม่อาจสามารถระบุการจูงใจที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ปุ่มนั้นถูกกดได้

Fryer พบว่าการให้รางวัลแก่การทำงานพิเศษเฉพาะอย่าง ดังในกรณีของเด็กประถม 2 นั้นได้ผลชัดเจน เขาให้เด็กเล่มละ 2 เหรียญสำหรับการอ่านและสอบผ่านการทดสอบว่าอ่านรู้เรื่อง การทดลองพบว่าเด็กอ่านกันมากขึ้นอย่างผิดสังเกต และทำให้เกรดสูงขึ้นอย่างมากโดยอัตโนมัติถึงแม้ว่ามีได้ตั้งใจจะให้เงินเพื่อทำให้เกรดสูงขึ้นก็ตาม

หลังจากเลิกการทดลองไป 1 ปี เด็กที่อ่านหนังสือเพราะได้เงินเหล่านี้ก็ยังคงมีผลการเรียนเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนที่ไม่มีรางวัลให้ถึงแม้ช่องว่างจะแคบลงทุกทีก็ตาม

การทดลองทั้ง 2 ชั้นนี้มิได้ให้ข้อสรุปเด็ดขาดว่าการให้เงินนักเรียนมีผลทำให้ผลการเรียนและคุณภาพของระบบการศึกษาดีขึ้นหรือไม่ คำตอบขึ้นอยู่กับระดับชั้นเรียนและความสัมพันธ์ระหว่างรางวัลกับปัจจัยนี้ อย่างไรก็ตามดูเหมือนว่าผู้วิจัยทั้งหมดจะให้ความสำคัญแก่บทบาทของเงินในสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของนักเรียนไม่มากนัก

นักการศึกษาของไทยที่อ่านเรื่องนี้คงถอนใจกับ “ความเพ้อเจ้อ” ของนักเศรษฐศาสตร์กลุ่มที่ทำการทดลองนี้ เพราะตระหนักดีว่าความสำเร็จในการเรียนรู้ของนักเรียนไม่จำเป็นต้องผูกพันทั้งหมดกับคะแนนสอบ การเรียนรู้เป็นกระบวนการซึ่งไม่มีวันจบสิ้นในขณะที่คะแนนสอบนั้นเป็นการวัดความรู้ความเข้าใจ ณ จุดหนึ่งของเวลาของวิชาหนึ่งเท่านั้น และถ้าข้อสอบมิได้วัดสิ่งที่ต้องการอย่างแท้จริงแล้ว คะแนนสอบที่ได้ก็ไร้ความหมาย

อย่างไรก็ดีงานวิจัยเยี่ยงนี้ให้แง่คิดในเรื่องประสิทธิภาพของการให้เงินโดยตรงต่อคะแนนการสอบซึ่งถือได้ว่าเป็นทางเลือกนอกรอบโดยแท้

ถ้าเราจะปฏิรูปการศึกษากันโดยคิดและกระทำในกรอบแบบเดิม ๆ โดยภาครัฐตั้งที่ผ่านมา เราไม่ประสบผลสำเร็จแน่นอน จะปฏิรูปได้สำเร็จก็ต่อเมื่อมีการขับเคลื่อนโดยทุกภาคส่วนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ภาครัฐ ครูและโรงเรียน ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ฯลฯ โดยการให้ความสำคัญสร้างสรรค์และมีนวัตกรรมเป็นตัวนำ
